

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

В довгостроковій перспективі Україна має великий потенціал економічного розвитку. Для цього існують всі необхідні предумови: географічне положення, значний промисловий та аграрний потенціал, високий рівень освіти населення, високий рівень кваліфікації робочої сили, низький рівень заробітної плати [1, с. 339]. Але для переходу до ефективної та конкурентноспроможної ринкової економіки, необхідні іноземні інвестиції. Зокрема згідно оцінок Кабінету міністрів України для повної модернізації та структурної перебудови вітчизняної економіки в найближчі десять років в неї необхідно вкласти від 140 до 200 млрд. доларів США [2, С.4].

Успішне виконання цієї задачі в Україні можливе лише при створенні належних умови для іноземних інвесторів. З нашої точки зору це обумовлює необхідність:

- посилення боротьби з корупцією в органах державної влади та судах;
- розробки чітких та прозорих механізмів залучення іноземних інвестицій та вивезення інвесторами отриманих прибутків;
- створення надійних гарантій захисту іноземних інвестицій з боку держави.

Дві останні складові з наведеного переліку є найбільш значними для формування сприятливого інвестиційного клімату в нашій державі, оскільки це правила за якими повинна здійснюватися інвестиційна діяльність в будь-якій цивілізованій державі. Ці правила можуть знаходити своє відображення в різного роду законодавчих актах. Тому проблема створення законодавчої бази, яка б стимулювала іноземних інвесторів до вкладання виробничого капіталу в економіку України, набуває в сучасних умовах особливої актуальності.

Діюче сьогодні інвестиційне законодавство України побудоване на основі національного режиму інвестицій, який встановлює єдині вимоги для вітчизняних та іноземних інвесторів. Це означає, що замість підготовки окремих законодавчих актів, які поширюються тільки на вітчизняних або тільки на іноземних інвесторів, в Україні діє формула підготовки єдиних законодавчих актів, у рамках яких може бути виділена специфіка національного режиму дія іноземних інвесторів. Суть такого режиму полягає в тому, що

він не може бути менш сприятливим, ніж режим для інвестиційної діяльності юридичних осіб та громадян нашої країни.

На нашу думку такий підхід є невірним, оскільки законодавство повинно встановлювати більш пільгові режими для іноземних інвесторів, з тим, щоб іноземні інвестори, разом з інвестиційним капіталом могли залучати до України нові технології, досвід кваліфікованого менеджменту, відкривати вихід України на світові ринки, а також відігравати важливу роль у модернізації існуючих підприємств та створенні нових виробничих потужностей.

Особливістю правового регулювання інвестиційної діяльності на території України є те, що, поряд із Законами України "Про інвестиційну діяльність", "Про режим іноземного інвестування", інвестори мають враховувати також положення цілого ряду інших законів та підзаконних нормативних актів. Зокрема, це Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Закони України "Про банки і банківську діяльність", "Про захист іноземних інвестицій в Україні", "Про зовнішньоекономічну діяльність", "Про загальні засади створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон", законодавство про приватизацію та фондовий ринок тощо. Така велика кількість нормативних актів спричиняє негативний вплив на правове регулювання цього виду суспільних відносин, що призводить до різного роду правових колізій, коли одні норми суперечать іншим або взаємовиключають одна одну. В зв'язку з цим ми вважаємо, що вирішити цю проблему можливо тільки шляхом кодифікації інвестиційного законодавства України в єдиний Інвестиційний кодекс.

Крім того треба мати на увазі, що існуюча в нашій країні система законодавчого регулювання капіталовкладень побудована на основі публічного права, відповідно до якого відносини між приймаючою країною та інвестором встановлюються за допомогою владно-розпорядчих, адміністративних актів держави. В зв'язку з цим, "правила гри", за якими інвестор повинен здійснювати свою діяльність, встановлюються державою по суті в односторонньому порядку і в такому ж порядку змінюються, при чому не завжди на користь інвестора. Тому в таких умовах у інвестора відсутні достатні правові гарантії непорушності умов його діяльності в державі. В результаті інвестор змушений "перестраховуватись", закладаючи в обґрунтування інвестиційного проекту додаткову норму прибутку для покриття ризику нестабільності законодавства. Такий підхід ігнорує той факт, що для інвестора основне - це стабільність, коли можна з великою точністю розрахувати, коли і за яких умов буде забезпечене повернення вкладених коштів. Але ж це - необхідна умова

укладення серйозних контрактів, які передбачають мільярдні інвестиції з тривалим строком окупності проектів.

Вище вказане свідчить про те, що інвестиційне законодавство потребує подальшого вдосконалення. Цей процес може відбуватися відразу в кількох напрямках:

По перше, важливе значення для іноземних інвесторів могла б мати відмова від численних випадків, коли норми законів, які встановлюють в інтересах інвесторів певне правило, супроводжуються застереженням: «якщо інше не передбачене законодавством». Необхідно, щоб усі можливі винятки з відповідної норми були передбачені в тому нормативному акті, в якому міститься саме правило.

По друге, створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні передбачає законодавче закріплення державних гарантій захисту іноземних інвестицій, під якими слід розуміти правові засоби, встановлені законом для забезпечення належного виконання іноземними інвесторами своїх завдань. Більшість гарантій знайшли відображення в законодавстві України, але багато з них має декларативний характер. Як приклад можна привести ст. 10 Закону України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р (далі - Закон), яка регулює порядок компенсації та відшкодування державою збитків іноземним інвесторам. Зокрема в цій нормі не визначено звідки беруться кошти на відшкодування збитків, що в свою чергу призводить до того що така стаття витраток не вноситься в державний бюджет України. Тим самим унеможливується виконання цієї норми, оскільки стиль викладення цієї статті автоматично робить її суто декларативною. З цього приводу доцільно послатися на приклад Білорусії, Інвестиційний кодекс Республіки Беларусь у ч.2 ст. 13 чітко встановлює з якого бюджету повинна здійснюватися компенсація і тим самим створює чіткий механізм цього процесу.

По третє, досить актуальним є також подальше розширення гарантій для іноземних інвесторів. Йдеться насамперед про захист інвестицій від політичних (некомерційних) ризиків за допомогою страхування, яке потребує детальнішої правової регламентації. Мається на увазі, закріплення в законодавстві принципу суброгації, який повинен сприяти розв'язанню проблеми невизнання нашою державою передачі прав інвестора страховій компанії.

Таким чином вищезазначене свідчить на нашу думку про те, що розробка цілісної та стабільної правової бази, з урахуванням висловлених у цій статті пропозицій, є однією з головних умов поліпшення інвестиційного клімату, а значить і збільшення обсягів іноземних інвестицій в економіку України.

Список використанню: джерел:

1. А. С. Ивчинский - Иностранные инвестиции в экономику Украины -Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління, вип №1,1999 р.;
2. Еженедельник «Коментарии» от 28 января 2011 г.;
3. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 - portal.rada.gov.ua;
4. Инвестиционный кодекс Республики Беларусь от 30 мая 2001 года - pravo.levonevsky.org/kodeksby/ink/